

PODOBE STOLETJA

Prekmurje Slovenija 1919-2019

RAZSTAVE

»Deca ste ljublene slovenske matere ...«

Tako je zapisal Jožef Klekl st. v tedniku Novine 17. avgusta 1919. leta in pripisal: *»To veselo vest, glas preradosten tvojega rešenja ti naznanja tvoja slovenska mati, mati Slovenija. Prekjezeroletno robstvo konec jemle. Veseli se, dobro slovensko ljudstvo, vüra tvoje slobode je odbila, vernost tvoja je plačo dobila!«* Razstava, ki jo je pripravil aktiv učiteljev zgodovine in geografije, predstavlja proces združevanja prekmurskih Slovencev matičnim narodom v prevratnem času od konca 1. svetovne vojne do podpisa trianonske mirovne pogodbe 4. junija 1920, v času, ko so se mdr. vrstili predlogi za avtonomijo Prekmurja bodisi v okviru Madžarske bodisi v okviru Kraljevine SHS, ko je nastala in v šestih dneh preminila Murska republika, ko si je jugoslovanska delegacija na pariški mirovni konferenci prizadevala za priključitev ozemlja med Rabo in Muro k matičnemu slovenskemu prostoru, ko je jugoslovanska vojska 12. avgusta zasedla Prekmurje in čez pet dni na velikem shodu v Beltincih predala oblast civilnemu komisarju, ko so razmejitvene komisije opravile svoje delo in je leta 1920 trianonska mirovna konferenca potrdila nove meje ...

Združitev prekmurskih Slovencev z matičnim narodom državni praznik

17. avgusta 1919 je v Beltincih potekalo množično ljudsko zborovanje, na katerem je vojska Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev predala oblast nad Prekmurjem civilnemu komisarju. Leta 2005 je bil v spomin na ta dogo-dek razglašen državni praznik – dan združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Jože Ficko, ki je bil v letih 2004-2008 poslanec Državnega zbora RS s krajšim mandatom, avtentično predstavlja njegova prizadevanja in prizadevanja njegovih poslanskih kolegov iz Prekmurja, ki so privedla do vpeljave in razglasitve tega državnega praznika. Predstavitev njihovih prizadevanj in spremljajočih jih postopkov spremlja enodimenzionalna maketa Prekmurja, ki jo je izdelal aktiv učiteljev mizarstva.

Z obrobja v središče

V novo državno in narodno skupnost je najmlajša slovenska pokrajina prinesla doto bogatega prekmurskega jezikovno-kulturnega izročila, tudi literarnega, ki pa je bilo nepoznano in na obrobju zanimanja Slovencev. A deset let po priključitvi Prekmurje ni bilo več literarno neznana slovenska pokrajina: Miško Kranjec jo je sugestivno in suvereno vrisal v slovenski literarni zemljevid. Kasneje so mu sledili še drugi avtorji in skoraj 50 literarnih ustvarjalcev in ustvarjalk iz Prekmurja je v minulih sto letih izdalo vsaj eno leposlovno knjigo in se vključilo v vseslovensko literarno izmenjavo. V prvem delu razstave, ki jo je pripravil aktiv slavistov, so predstavljeni avtorji, ki so s svojo prepoznavno osebno poetiko in značilnimi panonskimi barvami neizbrisno zaznamovali sodobno slovensko književnost ter Prekmurje pomaknili z obrobja v središče slovenskega literarnega dogajanja. V drugem delu razstave pa je predstavljena regionalna prekmurska literarna scena in njeni akterji.

Novi izraz stoletnih podob

Učitelji in dijaki v programu Tehnik oblikovanja predstavljajo serijo informacijskih grafik, s katero »revitalizirajo« različne likovno-grafične prakse izpred 100 let. Temu dodajajo še izseke starega prekmurskega časopisja, ki so jim dali današnjo grafično podobo, ter časopisne strani s sodobnimi članki v obliki, kakršna je bila dostopna in aktualna nekdaj. Razstavo zaključuje primerjava oblikovanja v minulih sto letih in poskus njegovega približanja množičnemu naslovniku.

XXV. KULTURNI TEDEN NA SPTŠ
4.-11. februar 2019

PODOBE STOLETJA

Prekmurje Slovenija 1919-2019

Mura in informatika

Tovarna oblačil in perila Mura ima bogato zgodovino ne samo na področju tekstila, temveč tudi na področju računalništva. Mura je nekoč imela najboljše računalnike v Jugoslaviji, strokovnjake za informacijske sisteme ter ostale kadre, potrebne v računalništvu. Ko govorimo o računalništvu v Muri, sicer ne moremo govoriti o 100-letnici, lahko pa govorimo o 50-letni tradiciji, ki je zaznamovala tehnološki razvoj v tem podjetju. Razstava aktiva učiteljev računalništva predstavlja mejnike v razvoju računalništva in informatike v Muri ter najvidnejše dosežke na tem področju. Mura je bilo podjetje, ki je veliko prispevalo tudi k razvoju računalništva in informatike v našem okolju.

Digitalni sistem zvokovne radiodifuzije

Prvi del razstave aktiva elektrotehnikov predstavlja zgodovinski razvoj in razloge za nastanek digitalnega sistema zvokovne radiodifuzije DAB, drugi del pa opisuje pot zvokovnega signala, z zvokom povezanih podatkov in neodvisnih podatkovnih storitev, ki se po obdelavi v oddajnem sistemu DAB pretvarjajo v izhodni signal oddajnika, in sicer na eno izmed frekvenc dodeljenega frekvenčnega bloka 12 v I. načinu delovanja za prizemno oddajanje v pasu III. Na tej poti je le-ta deležen naslednjih postopkov: izvirnega in kanalnega kodiranja, časovnega prepletanja, multipleksiranja, frekvenčnega prepletanja, kodnega pravokotnega frekvenčnega razvrščanja ter diferencialne kvadraturne digitalne fazne modulacije. Razstava razkriva tudi prihodnost FM-radiodifuzije v Sloveniji in napoveduje boj za prevlado med internetnim in DAB-radiem.

Na kolesih skozi kolesje časa

Razstava aktiva avtoserviserjev se osredotoča na razvoj avtomobilizma in spremljajočih ga dejavnosti v letih 1919-2019 v Prekmurju oz. v Murski Soboti in njeni okolici. Avtomobilistični razvoj ni zaobšel našega okolja, v navezavi nanj so nastale raznolike obrtne in gospodarske panoge, tudi gasilska društva so sledila trendom opremljanja s sodobno tehniko. Zato razstava predstavlja tudi nekatere najvidnejše dosežke in mejnike v razvoju avtomobilskega gospodarstva v pokrajini ter časovnico nastanka združenja obrtnih mojstrov od prvih zametkov do obrtne zbornice, nastanek in razvoj strokovnega šolstva itd. Premožni meščani in navdušenci, ki so si lahko privoščili dosežke takratne avtomobilske industrije, so dokaj uspešno sledili takratnim svetovnim trendom. Fotografije iz tistih časov prikazujejo promet in prometna sredstva v Murski Soboti, motociklistične dirke v Soboti, stanje ulic in avtobusnih postaj ter parkirišč.

60 let uporabe CAD-sistemov

Razstava aktiva učiteljev strojništva predstavlja računalniško podprto konstruiranje (Computer Aided Design – CAD), ki pomeni uporabo računalniških sistemov (ali delovnih postaj) za pomoč pri ustvarjanju, spreminjanju, analizi ali optimizaciji modela. CAD-programaska oprema se uporablja za povečanje produktivnosti, izboljšanje kakovosti oblikovanja, izboljšanje komunikacije s pomočjo dokumentacije in za izdelavo baze podatkov za proizvodnjo. Rezultat CAD-a so pogosto elektronske datoteke za tiskanje, strojno obdelavo ali druge proizvodne operacije. Razvoj CAD-tehnik je v veliki meri pogojeval razvoj računalnikov in računalniške grafike, kajti jedro CAD-sistema tvori sodobna interaktivna računalniška grafika, ki omogoča komunikacijo med konstruktorjem in grafičnim CAD-sistemom. Računalnik skupaj s CAD-sistemom pa je konstruktorju orodje, ki zanj opravi večino rutinskih opravil, zasnovi izdelka in pomembne odločitve pa konstruktor sprejema na podlagi svojega znanja in izkušenj.

XXV. KULTURNI TEDEN NA SPTŠ
4.-11. februar 2019

PODOBE STOLETJA

Prekmurje Slovenija 1919-2019

Od zdravilcev do kirurgov

Razstava aktiva učiteljev naravoslovja prikazuje razvoj zdravstva v Prekmurju od ljudskega zdravilstva do prvih bolnišnic (špitalov). V Prekmurju kot izrazito kmetijski pokrajini z gosto naseljenostjo in močnim izseljevanjem je bilo zelo razvito ljudsko zdravilstvo, ki je uporabljalo različne zdravilske prakse, npr. rastlinske pripravke, puščanje krvi z uporabo »kupic«, kravjih rogov, pijavk itn. Predvsem zaradi slabih bivalnih in higienskih razmer ter nepoznavanja vzrokov bolezni so tudi v Prekmurju epidemije kuge, tuberkuloze, trahoma, škrlatinke ... terjale visok človeški davek. Z začetkom zdravljenja v prvi bolnišnici v Murski Soboti leta 1893 se je zdravstvena oskrba Prekmurcev bistveno izboljšala.

Prekmurje in raziskovanje vesolja

Iz Prekmurja izhaja sedem doktorjev fizikalnih znanosti, od katerih sta s področja astronomije in astrofizike mednarodno priznana znanstvenika dr. Andreja Gomboc in dr. Primož Kajdič, ki v mednarodni raziskovalni skupnosti aktivno sodelujeta pri raziskovanju vesolja. Aktiv matematikov in fizikov predstavlja njuno delo ter druge dejavnosti s področja astronomije v Prekmurju, še zlasti delo Astronomskega društva Kmica in astronomskega observatorija »Magašov brejg«.

Drobci iz stoletne zgodovine športa v Prekmurju

Prekmurje se je v minulih sto letih trajno vpisalo v slovensko zgodovino tudi na športnem področju. V kar nekaj športnih panogah so tekmovalci in ekipe iz Prekmurja posegali po lovorikah doma in zastopali bivšo ter sedanjo državo na številnih mednarodnih tekmovanjih. Razstava, ki jo je v sodelovanju z dijaki pripravil aktiv učiteljev športne vzgoje, predstavlja nekaj mejnikov v razvoju športa v Prekmurju.

Germanizmi in anglizmi v prekmurskem jeziku

Iz nemščine kot stičnega jezika so govorci in pisci prekmurskega jezika začeli prevzemati besede že zelo zgodaj, na t. i. germanizme naletimo v ljudski rabi in tudi v tiskanih knjigah od 18. stoletja naprej. Precej pozneje so Prekmurci prišli v neposredni stik z angleščino. To so bili prekmurski izseljenci v ZDA s konca 19. in prvih desetletij 20. stoletja. Tudi oni so v novem okolju začeli v svoj domači jezik prevzemati angleške besede za predmetnost in pojavnost, ki sta jim bili novi in zanju niso imeli ali pravočasno iznašli domačih prekmurskih besed. Profesorice nemščine so v sodelovanju z dijaki izbrale nekaj značilnih germanizmov in predstavljajo priložnostni slovarček iz nemščine prevzetih besed, ki so se in se še uporabljajo v prekmurščini. Prav tako v sodelovanju z dijaki so profesorice angleščine iz tednika Amerikanski Slovincov glas, ki je v letih 1921-1954 izhajal v Bethlehemu v Pensilvaniji, izpisale nekaj zanimivejših anglizmov in jih predstavljajo na razstavnem panoju.

OSTALE PRIREDITVE

PROSLAVA OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Sreda, 6. februar, ob 18.00, avla SPTŠ

Pozdravnemu nagovoru ravnatelja SPTŠ prof. Ludvika Sukiča bo sledil pesniško-glasbeni recital »Kjer si besede spletajo gnezda«, v katerem bodo dijaki in profesorji predstavili odlomke iz literarnih del pesnikov in pisateljev iz Prekmurja, ki in so v minulem stoletju neizbrisno zaznamovali sodobno slovensko ter preko prevodov tudi evropsko književnost. Na instrumentih jih bodo spremljali člani dveh šolskih glasbenih skupin.

XXV. KULTURNI TEDEN NA SPTŠ

4.-11. februar 2019